

FEJÉRDY GERGELY
EPIZÓDOK LÓNYAY ELEMÉR ÉS A HABSBERGOK
KAPCSOLATAINAK TÖRTÉNETÉBŐL

A családfáját Szent István koráig visszavezető Lónyay Elemér életéről eddig nem készült monográfia, és inkább a magyar arisztokrácia elfeledett személyiségei között található. A 200 éve született Lónyay Menyhért magyar miniszterelnöknek, az Osztrák–Magyar Monarchia egykori közös pénzügyminiszterének távolabbi és 41 évvel fiatalabb rokona volt. Míg az egykori kormányfő életútját jeles történészek kutatták,¹ addig Lónyay Elemér életútját csak áttételesen leginkább Belgiumi Stefánia, a Szász–Coburg–Gothai-házból származó belga királyi hercegnőhöz kapcsolódó tanulmányokon keresztül tudjuk részlegesen nyomon követni.² A legtöbb rövid életrajzi összefoglaló számos téves megállapítást tartalmaz.³ Természetesen más, elsősorban levéltári források is segíthetnek rekonstruálni az egykori magyar mágnás és családja életútjának főbb eseményeit, de az alábbi rövid tanulmányhoz leginkább a korabeli sajtóban megjelent cikkek adtak támpontot. A jelen írásnak ugyanis nem célja Lónyay Elemér életútjának és az egész famíliának alapos, átfogó kutatáson alapuló bemutatása, hanem annak vizsgálatára szorítkozik, milyen kapcsolatok álltak fenn az uralkodóház, a Habsburgok és a Bodrogolaszihoz kötődő magyar főnemesi család között. A kérdés tanulmányozása annál is inkább érdeklődésre tarthat számot, mert a nagynevű magyar nemesi família nemegyszer ellentmondásos kapcsolatban állt a bécsi udvarral. Az egykori magyar miniszterelnök, Lónyay Menyhért esetében tudható, hogy például közös pénzügyminiszterként szoros személyes viszonyt ápolt Ferenc József császárral, de a család más jelentősebb szereplői Habsburgokkal való viszonyról eddig nem született alaposabb elemzés.

A Zemplén megyei Lónyayak és az uralkodóház

Lónyayak eredetileg Bereg megyéből származtak, de a másik ághoz tartozó Lónyay Elemér és közvetlen felmenői leginkább Zemplén megyéhez kötődtek. Űkapja, mint alispán itt kezdte karrierjét. Lónyay Gábor (1778–1824) a 18. századi magyar közélet ismert alakja volt. 1808-tól országgyűlési követe is volt Zemplén megyének, majd egy évvel később Bereg megye helytartójává neveztetett ki, és ez időben a napóleoni háborúk alkalmával saját költségén 50 gyalog katonát állított ki

¹ Cieger András: *Lónyay Menyhért 1822–1884. Szerepek–programok–konfliktusok*. Tuzsér, 2022. Ennek a műnek a Századvég Kiadó gondozásában 2008-ban megjelent első kiadása.

² Császárnénak szántak. *Rudolf trónörökös özvegyének emlékiratai*. (ford.: Kajtár Mária) Budapest, Európa, 2017. Irmgard Schiel: *Stéphanie princesse héritière dans l'ombre de Mayerling*. Bruxelles, Les Racines, 1999. Stéphanie de Belgique (préf. Georges-Henri Dumont): *Je devais être impératrice : Mémoires des filles de Léopold II*, Bruxelles, Le Cri, coll. « Histoire », 2003. Luc-Henri Roger: *Rodolphe: Les textes de Mayerling*, 2020. 255–256.

³ Lásd például a Lónyay Elemér szócikket: *Diplomáciai Lexikon. A Nemzetközi Kapcsolatok Kézikönyve*. Éghajlat, Budapest, 2018. 695.

az ország védelmében. 1817-ben Ung megye főispánja és a sárospataki református főiskolának főgondnoka volt. Érdemeiért Habsburg I. Ferenc magyar király és német-római császár, a trón iránti hűségéért kamarási méltósággal és a Szent István-rend vitézi keresztjével tüntetett ki. A család ekkor szerezte meg Bodrogolaszit is, mint királyi adományt.

Lónyay Gábor, fia, aki szintén a Gábor nevet viselte kevésbé volt hűséges alattvaló. Ő is Zemplén megyében kezdte közéleti pályáját. Az 1832–1836-os országgyűlésre követnek választották és később 1843-ban és 1847-ben, valamint 1848-ban is követ, majd képviselő lett. A reformkori pozsonyi országgyűléseken az ellenzéki hazafi-pártnak az egyik vezető tagjaként tartották számon. A *Pesti Hírlap* munkatársa volt és Kossuth Lajosnak fiatal korában barátja és pártfogója is. Az 1848/49-es időszakban híressé vált magyar politikust ő vezette be az országgyűlés körébe és ő tette lehetővé, hogy megjelentethesse tudósításait az ott történekről. A szabadságharc idején is aktív volt, majd annak leverését követően visszavonult deregnyői kastélyába feleségével, Kazinczy Ottiliával, (Kazinczy Ferenc híres magyar költő unokahúgával) és gyermekeivel. Idejét nagy uradalmainak gondozása mellett főleg családjának szentelte. Hat leányának és egyetlen fiának, Ödönnek a házi nevelését maga vezette. Amikor őt és unokaöccsét, a közös pénzügyminiszteri székbe emelkedett Lónyay Menyhértet grófi ranggal kínálták meg, Lónyay Gábor azt mondta, hogy inkább egyszerű tősgyökeres magyar nemes akar maradni, mintsem Habsburgoktól függő aulikus arisztokrata. Nem véletlen, hogy ekkor a grófi rangot csak Lónyay Menyhért fogadta el.⁴

Az 1885-ben elhunyt az uralkodó családdal inkább szembe helyezkedő közéleti személyiség, fia Ödön, a magyaróvári közgazdasági tanulmányok után a Bodrogolasziban található birtokot igazgatta kiváló érzékkel. Modell gazdaságot hozott létre és a család korábbi vagyonát is gyarapította. Ő vásárolta meg például apja birtokához közeleső Tolcsva határában található jelentős földterületet Szirmay Istvántól. Ő építette Bodrogolasziban a kastélyt is, amelynek tervét a román és gót stíluselemek egyesítésével Ybl Miklós készítette egy ma is meglévő olaszországi kastély mintájára. Az 1870-es évek elejére elkészült épület a környék ékességének számított. A délre néző homlokzata gazdag tagoltságú kiszökellő részletekkel, verandákkal, erkélyekkel s tornyocskákkal, az épület keleti végét pedig csinos kétemeletes, csúcsos tetejű torony zárta, amelynek árkádos alja kocsiföljáróul szolgált. A 35 szobát számláló kastély jól mutatta tulajdonosának gazdagságát, ízlését és társadalmi státuszát is.⁵

Lónyay Ödön 1859-ben feleségül vette Pázmándy Vilmát, Pázmándy Dénesnek, az 1848 júliusában felálló képviselőház elnökének, az egykori liberális ellenzék ismert politikusának a lányát. A magyar szabadság harc idején hosszú időn át Kossuth Lajos mellett kiálló közéleti személyiség nem rajongott sem Ferdinánd császárért, sem pedig utódjért, Ferenc Józsefért, ami természetesen gyermekeire, és így átté-

⁴ „Bodrogolaszi és a Lónyay család.” *Vasárnapi Újság* 46. évf. 45. szám, 1899. november 5. 754–755.

⁵ Erről és az oroszvári kastélyról lásd még Dubniczky Zsolt tanulmányát a jelen kötetben. (A szerk.)

telesen unokáira is hatással volt. Pázmándy Dénes protestáns birtokosként vallási hovatartozás okán sem volt Habsburg-párti. Fia, aki ugyanazt a nevet viselte, mint apja, függetlenségi képviselő lett és Magyarország Bécstől való elszakadása mellett foglalt állást. A komoly francia republikánus kapcsolatokkal is rendelkező magyar politikus általában a királyság intézményét is kritizálta. 1936-ban halálakor a sajtó kifejezetten Habsburg ellenesként emlegette.⁶ Ifj. Pázmándy Dénes unokaöcsével, Lónyay Elemérrel egyébként jó kapcsolatot ápolt. Halála után a temetésének költségeit is Bodrogolaszi kastély úra állta.

Ifjabb Pázmándy Dénes sógora, Lónyay Ödön ugyan nem vállalt közéleti szerepet, ám a politika jelen volt családjában. Ő sem tartozott a Habsburg-párti körökhöz. A család református lévén eleve távolságot tartott a katolikus egyház támaszaként is számon tartott uralkodóval. Bodrogolaszi birtokosának, Pázmándy Vilmmával kötött házasságából négy gyermeke született: Gábor Zsigmond (1861–1917), Elemér (1863–1946), Sarolta (1864–1913) és Vilma (1869–1897). Nem állítható tehát, hogy Lónyay Ödön gyermekei különösen uralkodópárti közegben nevelkedtek volna, mégis számos kapcsolat alakult ki köztük és a Habsburgok között.

Lónyay Elemér testvéreinek és leszármazottainak kapcsolatai a Habsburgokkal

A legidősebb fiú követte apját és ő örökölte a deregnyői nagybirtok vezetését.⁷ Lónyay Gábor Zsigmond a sárospataki református líceumban kezdte tanulmányait, mint ahogy később öccse is. Egyetemi éveit a budapesti egyetem állam- és jogtudományi karán végezte. Több tanulmányutat is tett Németországban, többek között Lipcsében 1884-ben.⁸ 1885-ben megnősült és báró Földváry Saroltát vette feleségül. Ebből a házasságból született 1888-ban ifj. Lónyay Gábor és egy évvel később Lónyay Rózsa, illetve 1891-ben Lónyay Mária Sarolta. Lónyay Elemér bátyja Nagyküküllő vármegye főispánja, a főrendiház örökös tagja, császári és királyi kamarás volt. Ferenc Józseftől nyerte el a grófi címet 1896-ban öccsével közösen. Ugyanebben az évben fogadták a főrendiház örökös tagjai közé is.⁹ Lónyay Gábor a kiegyezés utáni időszakban szocializálódott nagybirtokosként nem volt Habsburg-ellenes, sőt a család előmenetelét fontosnak tartva a fennálló rend híve volt, Ferenc József császárt és királyt tisztelte és elfogadta. Felesége családja, a Földváryak szintén közel álltak az uralkodócsaládhoz. Földváry Sarolta már katolikus

⁶ Nadas Nándor: „Lónyay család regénye”. *Pesti Futár* 1936. június 1. 29. évf., 11. sz. 19.

⁷ A deregnyői kastéllyal kapcsolatban lásd: <https://vkport.sk/2020/12/27/drahnov-a-kastiel-lonyayovcov-ako-nepoznate-ps-mala-som-sa-stat-mala-som-byt-cisarovnou-preco-viac-v-clanku/> illetve <https://tkka.hu/assets/files/deregnyo2.pdf> (letöltve, 2022. november 29.) Mind két szöveg tévesen használja a neveket, ugyanis édesanyját és a lányát összekeveri. Lónyay Gábor lánya volt Mária Sarolta (1891–1920) és az ő lánya volt Mária Lujza Pachta von Reyhofen (1913–2011), ez utóbbi hölgynek élnek leszármazottai még Ausztriában és Németországban.

⁸ Rébay Magdolna: *A fiúk nevelése és oktatása négy arisztokrata családban (Gr./Hg. Lónyay, Br. Mednyánszky, Br. Podmaniczky, Br. Splényi) a dualizmus korában.* <http://real.mtak.hu/63691/> (Letöltve, 2022. december 13.)

⁹ *Főrendiházi irományok, 1896–1901.* II. kötet, Bp. 1897. 83. sz. 46.

volt, hiszen nagyapja, Földváry Lajos református hitről áttért a Habsburgok által különösen is pártfogolt felekezethez, ami egyfajta politikai hitvallással is felért. Az északnyugat-magyarországi nemesi família ráadásul már 1857-ben elnyerte császári kegyként az osztrák bárói rangot, később a magyart is. Lónyay Gábor családjában tehát nem érvényesült különleges Habsburg-ellenesség életében és utódjai körében sem.

Lónyay Elemér bátyja leszármazottjain keresztül is áttételesen közelebbi kapcsolatba került az uralkodóházzal. Többek között Mária Sarolta grófnő által, aki 1912-ben hozzáment Pachta Freiherr von Rayhofen Antal grófhhoz, akinek a családja szorosabb kapcsolatban állt szintén a Habsburgokkal. Nem véletlen, hogy napjainkban az Aranygyapjas rend kancellárja Alexander Graf von Pachta-Reyhofen.¹⁰ Az 1912 szeptemberében tartott esküvőn egyébként jelen volt a nagybácsi, Lónyay Elemér és felesége is.¹¹

Ifjabb Lónyay Gábor később, amikor 1925-ben megházasodott szintén az uralkodócsaláddal hozta kapcsolatba áttételesen a családot. A menyasszony, Nagyunyomi Sényi Annamária (1903–1986) ugyanis Augusztia Mária Lujza bajor hercegnő (1875–1964), Ferenc József császár unokájának udvarhölgye volt.¹² A budai Nagyboldogasszony koronázó templomban tartott esküvőn Lónyay Elemér is megjelent. Miután férjhez ment, Sényi Annamária később is ellátta az udvarhölgyi feladatokat Augusztia főhercegnő mellett. Lónyay Gáborral két gyermekük született, az idősebbik, Sarolta keresztapja Lónyay Elemér lett. A család anyagi helyzete azonban nem volt kitűnő, mert az örökség elherdálásra került, így Sényi Annamáriának munkát kellett vállalnia. Egy ideig a budapesti inkább keresztény értelmiségi napilapnak számító *Magyarság*hoz kapcsolódó Magyarság könyvesboltnak vállalta el a vezetését. Az újság, amit többek között gróf Andrássy Gyula finanszírozott, az 1930-as évek közepéig a legitimista tábor lapjának is számított, később jobboldali irányt vett és ettől az eredeti szellemiségtől eltávolodott.¹³ Sényi Annamária minden bizonnyal Augusztia főhercegnővel való kapcsolatának is köszönhette állását. Mindez érdekes adalék a Lónyay család és a Habsburgok kapcsolatát illetően, mégha bizonyos értelemben átételes is az összefüggés. Jelen tanulmányban annál is inkább érdemes ráirányítani a figyelmet erre a szálra, mert Lónyay Elemér külön is gondoskodott unokaöccse családjáról, és ha kellett kisegítette őket anyagilag is.¹⁴ Bátyja utódai iránt egyébként is nagyobb figyelmet tanúsított a 20. század elején már az ország egyik leggazdagabb arisztokratájaként számon tartott fő úr, Bodrogolaszi ekkori ura. Lónyay Elemér fivére 1917-ben hunyt el, de fia és lánya révén a család

¹⁰ Lásd pl.: <https://habsburgottoalapitvany.hu/de/rendezvenyek/orden-vom-goldenenen-vlies/> (letöltve: 2022. december 1.)

¹¹ „Lónyay grófék utazása”. *Pécsi Napló* 1912. október 5. 21. évf., 226. sz. 6.

¹² „Augusztia főhercegnő udvarhölgye férjhez megy.” *Pesti Napló*, 1925. július 1. 76. évf. 144. sz. 13.

¹³ Buzinkay Géza: *Kis magyar sajtótörténet*. <https://mek.oszk.hu/03100/03157/03157.htm> (letöltve: 2022. december 3.)

¹⁴ Nádas Nándor: „Lónyay család regénye”. *Pesti Futár* 1936. június 1. 29. évf., 11. sz. 19–22.

leszármazottjai ma is élnek: egy részük Jékey-Isaák néven Belgiumban,¹⁵ illetve más néven Németországban és Ausztriában.¹⁶

Lónyay Elemér idősebbik húga Sarolta Anton Alberti von Enno grófhoz, ősi tiri nemesi család sarjához ment férjhez, aki bizalmasa volt Rudolf főhercegnek,¹⁷ így a Habsburgokkal való közelebbi kapcsolat itt kézzelfoghatóvá vált a családban. A később 1913-ban elhunyt osztrák gróf ráadásul az 1888-ban tragikus körülmények között meghalt trónörökös házasságon kívül született gyermekének nevelését is intézte. Ez annál is inkább érdekes összefüggés, mert Lónyay Elemér későbbi felesége, Rudolf főherceg hitvese volt.

A legfiatalabb húga Lónyay Vilma 1888-ban Pozsonyban gróf Hardenberg Aladár földbirtokos tartalékos hadnagyhoz ment nőül. Itt Lónyay Elemér volt a vőfély és megjelent a helyi Béccsel is jó viszonyt ápoló arisztokrácia több képviselője.¹⁸ A házasságból Ilona, Karola, Vilma és Károly születtek, akik többek között a (nagybaconi) Keresztes családon keresztül elsősorban az erdélyi nemességgel fűzte szorosabbá a Lónyayak kapcsolatait.

Lónyay Elemér és a Habsburgok kapcsolata házasságkötéséig

A Bodrogolasziban született testvérek közül egyedül Elemérnek nem volt leszármazottja. Lónyay Ödön második fia 1863. augusztus 24-én született a Bodrog parti kúriában, amit akkor még nem alakítottak át kastéllyá. A bátyjához hasonlóan tanulmányait részben magán úton részben padig a sárospataki református líceum falai között kezdte. „Ott, ahol minden kő, minden fűszál a Rákóczyak dicsőségéről mond regét, ahol mintha a fák összebomló ága még most is kurucok nyomára ejtené a hulló levelet, ahol csillagoltó, sötét éjszakában, mintha fölbúgna még a tárogató kesergő szava: őszi harmat után – hidegen fúj a szél.”¹⁹ Amint ez az idézet is mutatja, inkább erős patrióta szellemben nevelt ifjút kezdetben nem igen predesztinálta semmi, hogy a Habsburg-házhoz hú magyar főnemes legyen. Érettségi előtti utolsó gimnáziumi éveket Lónyay Elemér már részben Budapesten végezte. Diákja volt a pesti evangélikus főgimnáziumnak (a mai Deák Téri Evangélikus Gimnáziumnak).²⁰ Érettségi után a pesti egyetem állam- és jogtudományi karán illetve Grazban tanult.

1885-ben felvételt nyert a közös Osztrák–Magyar Császári és Királyi Külügyminisztériumba.²¹ 1886 novemberében az uralkodó jóváhagyta fizetés nélküli követsé-

¹⁵ A családfát lásd: <https://www.radixforum.com/pictures/201404423.pdf> (Letöltve: 2022. november 1.)

¹⁶ A családdal kapcsolatban lásd: <https://tkka.hu/assets/files/deregnyo2.pdf> (Letöltve: 2022. december 20.)

¹⁷ Georg Markus: *Es war ganz anders: Geheimnisse der österreichischen Geschichte*, Amalthea, Wien, 2013. 218. Illetve Hermann Altenberg: *Um Reich und Nachfolge im Hause Habsburg*. Europa Verlag, Wien, 1966.

¹⁸ „Főúri esküvő.” *Pesti Hírlap* 10. évf. 54. sz. 1888. február 23. 6.

¹⁹ „Mese a királyleányról, ki a szívére hallgatott.” *Új Idők* 1899. október 22. 5. évf. 43. sz. 383–384.

²⁰ Lásd.: <http://deakteri.hu/iskolank-hires-diakjai/> (Letöltve: 2022. december 22.)

²¹ Somogyi Éva: Modern bürokrácia a közös külügyminisztériumban. *Századok* 142. évf. (2008) 1.

gi attasévvá történő kinevezését.²² A diplomáciai karrierje során Bukarestben, Rómában, Brüsszelben, Szentpéterváron, Párizsban, Stuttgartba és Londonban szolgált.²³ 1888-ban Ferenc József formálisan is engedélyezte, hogy a romániai koronarend lovagkeresztjét megkaphassa, mint a román fővárosban szolgálatot teljesítő diplomata.²⁴ 1888-ban Bukarestből Rómába került, de már a következő évben Brüsszelben volt diplomata. 1890-ben, az uralkodó császári és királyi kamarás címet adományozott neki.²⁵ Ez a méltóság olyan udvari rang volt, amely meghatározott származási és vagyoni feltételeket betöltő nemesek kaphattak egyenesen az uralkodótól, a korona hűséges szolgálatának elismeréséül. Ez is jól mutatta, hogy Lónyay Elemér már 27 évesen, mint diplomata Ferenc József és császár és király környezetében elismerésre talált. Még 1890-ben egyébként megkapta az olasz korona-rend lovagkeresztjét is.²⁶ 1891-ben már Londonban szolgált.²⁷ 1892-ben megkapta a követségi titkári címet.²⁸ Ekkor Szentpéterváron folytatta karrierjét néhány hónapig, majd visszatért Angliába. 1893-ban ismételten részt vett a londoni magyar bálon.²⁹ Nagy-Britanniából 1893 decemberében Párizsba helyezték át.³⁰ Itt azonban rövid időt töltött és ismét visszakerült Londonba, ahonnan 1895 végén távozott.

1894. december 4-én Ferenc József Bécsben általános kihallgatáson személyesen is fogadta Lónyay Elemért, mint császári és királyi kamarást és III. osztályú követségi tanácsost.³¹ A féltucat személyiség között a 34 éves zempléni főúr is helyet kapott, ami nagy kegynek számított és jól mutatta, hogy a Zemplén vármegyei család diplomata sarja jelentősebb megbecsülésnek örvendett az uralkodó környezetében is. Két évvel később szintén személyesen fogadta őt Ferenc József császár és király.³² Ez megisméltódott 1897-ben is: ekkor az uralkodó Budán fogadta.³³ Két évvel később ismét, ekkor Gödöllőn királyi audiencián vehetett részt.³⁴

Lónyay Elemér bátyával egyébként tagja volt 1895-től a pesti Nemzeti Kaszinónak is,³⁵ amely az 1890-es években több mint 700 tagot számlált és számos híres tiszteletbeli tagot is, mint például Habsburg-Tescheni Jenő királyi herceget, Albert Edward walesi herceget, angol trónörökösét és Habsburg-Lotaringiai Rudolf oszt-

sz. 16.

²² *Budapesti Közlöny* 1886. november 28. 273.sz. címlap.

²³ Az állomáshelyek nem kronologikusan lettek felsorolva. Lónyay Elemér diplomáciai karrierje kapcsán viszonylag pontos felsorolás található: „Stefánia trónörökösné eljegyzése.” *Magyar Nemzet* 1899. október 25. 18. évf. 295. sz. 5.

²⁴ Uo., 1888. november 30. 278. sz. címlap.

²⁵ Uo., 1890. március 27. 71. sz. 2.

²⁶ Uo. 1890. augusztus 3. 178. sz. címlap.

²⁷ „Magyar bál Londonban”. *Fővárosi Lapok* 1891. május 23. 28. évf. 140. sz. 1046.

²⁸ *Budapesti Közlöny* 1892. december 6. 279. sz. címlap.

²⁹ „A londoni magyar bál”. *Budapesti Hírlap* 1893. június 18. 166. sz. 4.

³⁰ „Napi hírek.” *Budapesti Hírlap* 1893. december 17. 348. sz. 6.

³¹ „Kihallgatás a királynál.” *Pesti Napló*, 1894. december 4. 45. évf. 335. sz. 5.

³² Uo. 1896. május 12. 47. évf. 131. sz. 2.

³³ „Kihallgatás a királynál.” *Budapesti Hírlap*, 1897. május 27. 17. évf. 147. sz. 9.

³⁴ „Kihallgatás a királynál.” *Alkotmány*, 1899. május 5. 4. évf. 108. sz. 7.

³⁵ Lásd. Pl. *A Nemzeti Casino évkönyve*, 1895. 26.

rák–magyar trónörökös is.³⁶ Így tehát ez a nagypresztízsű intézmény is újabb kapcsolódási pontot adott Lónyay Elemérnek a Habsburg házzal.

1896. május 26-án részt vett, II. Miklós cár moszkvai koronázásán a császár legfiatalabb öccse, Lajos Viktor főherceg által vezetett delegáció tagjaként. A Bécsből küldött kíséretben összesen három magyar főnemes szerepelt: Lónyay Elemér, gróf Andrássy Géza és gróf Széchenyi Géza mellett.³⁷ Ez ismételten megerősítette az uralkodó családdal fennálló kapcsolatait.

1896 januárjában Lónyay Elemér néhány hónapos szabadságot kért és Vay Miklós báróval közösen afrikai és Földközi-tengeri körutazást tett.³⁸ Ugyanezen évben Rómában folytatta diplomáciai kariérijét.³⁹ 1896. október 29-én a magyar minisztertanács felterjesztette testvérével együtt a grófi rangra és főrendiház örökös tagságára.⁴⁰ Az év végén el is nyerték ezt a címet. A főrendi ház 1896. február 23-án megerősítette, hogy vagyoni alapon Lónyay Elemér tagja lehet a testületnek.⁴¹ Királyi jóváhagyással, egy évvel később véglegesen elfogadásra került a gróf felsőházba történt kinevezése.⁴² Lónyay Elemér tehát a magyar közélet részesévé vált, és néhány hónappal később kilépett az Osztrák–Magyar Monarchia külügyi szolgálatából.

1896 őszén még Württemberg tartományba, Stuttgartba helyezték diplomáciai szolgálatra. 1897 áprilisában Ferenc József követségi tanácsosi rangot adományozott neki.⁴³ A magyar arisztokrata ezt követően ismét Rómába került diplomataként. Az olaszországi szolgálat idején 1898-ban Angliába utazott hosszabb időre,⁴⁴ illetve sokat tartózkodott Bodrogolasziban a birtokán is. Bár az Osztrák–Magyar Monarchia megbecsült diplomatájának számított és élvezte az uralkodói támogatást, 1898-ban végül kilépett a külügyi szolgálatból. A döntés mögött házasságkötési tervei álltak, illetve magának a császárnak és királynak, Ferenc Józsefnek a kérése. 1898-tól hivatalosan a birtokai igazgatása mellett, mint főrendiházi tag maradt csupán a közéletben. Házassága révén azonban reflektorfénybe és egyben a Habsburg családhoz még közelebb került.

Lónyay Elemér kapcsolata a Habsburgokkal, Stefánia királyi hercegnő férjeként

1899 októberében reppent fel a hír először a magyar sajtóban, hogy a tragikus módon 1889-ben elhunyt Habsburg Rudolf trónörökös felesége, II. Lipót belga király lánya, Stefánia főhercegnő Lónyay Elemér gróffal kíván házasságot kötni.⁴⁵

³⁶ Amikor Lónyay Elemér tagja lett a Nemzeti Casinonak, akkor már Rudolf hat éve halott volt.

³⁷ „Magyarok a cár koronázásán.” *Budapesti Hírlap*, 1896. május 15. 16. évf. 134. sz. 5.

³⁸ „Személyi hír.” *Fővárosi Lapok*, 1896. január 21. 33. évf. 20. sz. 7.

³⁹ „Személyi hírek.” *Budapesti Hírlap*, 1896. július 5. 16. évf. 183. sz. 8.

⁴⁰ *Budapesti Közlöny*, 1896. október 31. 30. évf. 259. sz. címlapon.

⁴¹ *Főrendiházi irományok*, 1896–1901. II. kötet, Bp. 1897. 65. sz. 1897. február 17. 6. ülés 98. sz. jegyzőkönyvi pont 23.

⁴² Uo., 103. sz. 1897. március 27. 8. ülés 125. sz. jegyzőkönyv. 361.

⁴³ *Budapesti Közlöny* 1897. április 25. 31. évf. 94. sz. 9.

⁴⁴ „Személyi hírek.” *Budapesti Hírlap* 1898. május 29. 18. évf. 148. sz. 7.

⁴⁵ Pl.: „Stefániát ismét házasióják”. *Pesti Hírlap* 1899. október 10. 21. évf. 281. sz. 9.

*herceg Lónyay Elemér és Stefánia hercegnő
idősebb korukban (PFL)*

Egyes lapok már azt is állították, hogy öt évvel korábban, mások, hogy 1898 nyarán ismerkedtek meg. Egyes sajtóhírek szerint egy 1896-os a norvégiai Északi Fokra tett kirándulás alkalmával rendelték, az akkor diplomáciai küldetést teljesítő magyar főurat, mint „díszlovagot” Stefánia főhercegnő mellé.⁴⁶ Más írások szerint Lónyay Elemér londoni diplomáciai szolgálata alatt került közel a főhercegnőhöz, aki nagyon sokat tartózkodott Nagy-Britanniában. A magyar újságok többsége egyébként aláhúzza, hogy a 36 éves Zemplén megyei főúr kifejezetten elegáns, a brit arisztokrácia szokásait átvevő, megnyerő személyiség volt.⁴⁷ A sajtó szenzációként követte szinte napi szinten a magyar gróf és a főhercegnő kapcsolatát.

Lónyay Elemér miután 1899-ben megkérte Stefánia hercegnő kezét egészen szoros kapcsolatba került a Habsburg uralkodócsaláddal. Rudolf trónörökös özvegyét ugyanis számos kérdésben kötötte fejedelmi születése és korábbi házassága és családja is.⁴⁸ Ferenc József császár és király, a jövendőbeli menyasszony apósa, 1899 novemberében személyesen külön is egyeztetett Lónyay Elemérrel a felmerülő kérdésekről.⁴⁹ Minden bizonnyal 1898-ban már történt egyeztetés az házasságkötésről és vélhetően a magyar gróf diplomáciai karrierjének végéről is ekkor született döntés, nem lehetett ugyanis, hogy Stefánia főhercegnő férje diplomataként szolgáljon tovább, mert ez összeférhetetlen volt jövendő felesége rangjával. Ekkor született arról is döntés, hogy a református völegénynek katolizálnia kell, ha ténylegesen házasságot akar kötni II. Lipót Belgium királyának a lányával. 1899-ben még az is felmerült, hogy Stefániának le kell mondani minden rangjáról, de végül csak a bécsi udvart kellett hivatalosan elhagynia, illetve apja kitagadásával kellett szembenéznie.

⁴⁶ „Lónyay gróf menyasszonya.” *Budapesti Hírlap* 1900. március 11. 20. évf. 69. sz. 6.

⁴⁷ „Stefánia főhercegnő völegénye” *Budapesti Napló* 1899. október 11. 4. évf. 281. sz. 2.

⁴⁸ Stefánia főhercegnő édesanyja Habsburg József nádor (1776–1847) legfiatalabb lánya, Mária Henrietta főhercegnő volt (1836–1902).

⁴⁹ „Egy király-idillel újra kevesebb.” *Budapesti Napló* 1899. november 5. 4. évf. 306. sz. 5.

Lónyay Elemér rendszeresen megfordult Bécsben, különösen az osztrák főváros közelében található Laxenburgi palotában, ahol Stefánia tartózkodott az esküvő megelőző hónapokban. A házasságkötésre 1900. március 23-án került sor és nem 1899 novemberében, mint ahogy arról eleinte a sajtóhírek szóltak, mert többek között a belga király és Bécs között az egykori trónörökös feleségének státusza, és apanázsának kérdése hosszú egyeztetést igényelt, illetve mert a Habsburg uralkodó csak úgy egyezett bele az esküvőbe, ha az özvegy trónörökösne menyegzőjére az 1900 eleji bálók, hangversenyek s egyéb estélyek szezonja után kerül sor. Ferenc József ragaszkodott ugyanis ahhoz, hogy Stefánia főhercegnő Rudolftól született egyetlen leányát, a 18 éves Habsburg-Lotaringiai Erzsébet Mária főhercegnőt szokás szerint személyesen vezesse be az udvari eseményekre az anyja. Ez meg is történt 1900 januárjában.⁵⁰ Ellentétben minden korábbi találgatással Lónyay Elemér esküvője nem Londonban, hanem a Trieszt melletti Miramare kastélyban zajlott,⁵¹ ahol I. Miksa, Ferenc József császár és király öccse, későbbi balsorsú mexikói császár a feleségével, Sarolta belga főhercegnővel élt. Lónyay Elemér esküvőjén sem a Habsburg család jelentősebb személyiségei, sem pedig Stefánia szülei nem vettek részt. A menyasszony édesanyja, Henriett királyné csupán táviratban gratulált lányának. II. Lipót különösen is haragudott lányára a rangon aluli esküvő miatt. A belga király annál is inkább neheztelt Stefániára, mert másik két lánya is botrányt okozott a brüsszeli udvarnak.

Stefánia nővérei közül Louise főhercegnő ugyanis elvált bántalmazó férjétől, aki egyébként unokatestvére volt, Clémentine pedig egy Napóleon leszármazottal kötött házasságot, ami a korabeli belga-francia kapcsolatok szempontjából volt aggályos. Stefániát teljesen elutasította tehát saját családja. A Rudolffal kötött házassága révén adoptált Habsburg családot is el kellett hagynia a „mesalliance” miatt. Ferenc József császár és király ugyan kiment a bécsi pályaudvarra 1900. március 8-án mielőtt az esküvőre Triesztbe utazott volna Stefánia főhercegnő és ott vett búcsút tőle. Lányát, Erzsébet-Mária főhercegnőt, aki az uralkodó unokája volt, elválasztották tőle, de hogy továbbra is találkozzanak, nem tiltották.

Stefánia számára külön fájdalom volt, hogy lánya kifejezetten ellenezte Lónyayval való házasságkötését. 1900. március 21-én, mielőtt a vőlegény megérkezett volna, elhagyta a Miramare kastélyt, hogy ne találkozzon vele. A később „vörös hercegnő” néven ismertté vált Erzsébet Mária főhercegnő⁵² megtúrte kivételes alkalmakkor Lónyay Elemér jelenlétét. Így Windischgrätz Ottó herceggel történő eljegyzésekor, 1901. október 14-én nem csak anyja, Stefánia főhercegnő, hanem annak férje is ott lehetett. Ezen a szűk családi ünnepen tehát, ahol többek között Ferenc József császár és király is részt vett, Lónyay Elemér is jelen volt.⁵³ Ez az esemény is jól mutatta, hogy a magyar főnemest a Habsburg család nem csak elfogadta, de lépésről lépésre be is fogadta. Szintén ezt a tényt húzta alá az 1902. január

⁵⁰ „Az özvegy trónörökösne esküvője.” *Budapesti Hírlap* 1900. január 24. 20. évf. 23. sz. 5.

⁵¹ *Budapesti Közlöny* 1900. március 23. 34. évf. 67. sz. címlapon.

⁵² Friedrich Weissensteiner: *L'archiduchesse rouge*. Lausanne, Payot, 2012.

⁵³ „Erzsébet főhercegnő eljegyzése.” *Hazánk* 1901. október 15. 8. évf. 244. sz. 5.

21-én tartott díszvacsora is. Stefánia hercegnő a bécsi hetzendorfi kastélyban fogadást rendezett lánya és vőlegénye tiszteletére, ahol megjelent Ferenc József császár és király, illetve számos főherceg, többek között a későbbi trónörökös, Ferenc Ferdinánd is. A vendégeket Lónyay Elemér és felesége külön-külön fogadta.⁵⁴ Stefánia hercegnővel férje is részt vett Habsburg-Lotaringiai Erzsébet Mária főhercegnő esküvőjén ugyanezen év január 23-án. Néhány hónappal később, 1902. június 26-án az uralkodó Bécsben az Imperial Szállóban, ahol Stefánia hercegnő és férje tartózkodott, személyesen kereste fel őket egy rövid beszélgetésre.⁵⁵ Ez egy évvel később szintén megismétlődött: 1903 májusában ismét látogatást tett Ferenc József császár és király a Lónyay házaspárnál. A korabeli sajtóhírek szerint viszonylag hosszú ideig tartózkodott Stefánia hercegnő és férje társaságában és különösen szívéjes volt a házaspár irányában.⁵⁶ Nem csak az uralkodóval volt ilyen szoros a kapcsolat, de Habsburg család magyar ágával is. 1903. május 29-én többek között József Károly főherceg meghívására Alcsúton is vendégségben járt Lónyay Elemér és felesége.⁵⁷

Egyes bécsi udvari körökben azonban nem tetszett a Lónyay házaspár elfogadottsága. 1903-ban, sőt már néhány hónappal a házasságuk után, 1900 nyarán is azt a hírt terjesztették, hogy Stefánia hercegnő el kíván válni második férjétől. E hamis állítás ellen végül jogi lépéseket tett Lónyay Elemér és vizsgálatok is folytak, hogy kiderítsék, ki a terjesztő. Magát a Habsburg családot is irritálta a hamis hír.⁵⁸ Más álhírek is keringtek a pár körül, Stefánia királyi hercegnőt még szellemi fogyatékosként is emlegették, de minden esetben leperegtek a hamis állítások Lónyay Elemérről és feleségéről. Ferenc József császár és király ezekben az években is tisztelettel, sőt egyfajta barátsággal fordult fia özvegye és férje felé. Évente legalább egyszer személyesen külön találkozott velük. 1905 decemberében is fogadta őket Bécsben.⁵⁹ 1908-ban például ismét az Imperial szállodában személyesen kereste fel őket.⁶⁰ Az udvar nagyfokú bizalmát mutatja, hogy Lónyay Elemér neve felmerült, mint az Osztrák–Magyar Monarchia lehetséges párizsi nagykövete. A francia kormány támogatta is az ötletet, de végül a császári tanács úgy döntött, hogy Stefánia királyi hercegnő férje ilyen ajánlatot nem fogadhat el. Gróf Lónyay Elemér nem lehetett nagykövet, mert ez az állás összeférhetetlen volt felesége rangjával. A magyar gróf, akinek a felesége egy uralkodóházból származó hercegnő volt, „nem hajlonghatott államfők, miniszterek és fenségek előtt”.⁶¹

A Lónyay házaspár, hogy közel legyen Bécshez, a császári és királyi udvarhoz, a Rajka és Pozsony között található, ma már Szlovákia területéhez tartozó oroszvári (Rusovce) Zichy kastélyt megvásárolta 1906-ban. Egészen 1945 májusáig ebben a hatalmas angol stílusban épített, elegáns épületegyüttesben éltek. Még a II. világhá-

⁵⁴ „Est a Lónyay grófi párnál.” *Pesti Napló* 1902. január 22. 53. évf. 21. sz. 4.

⁵⁵ „A király a Lónyay grófi párnál.” *Magyarország* 1902. június 26. 9. évf. 152. sz. 6.

⁵⁶ „A király látogatása Lónyayéknál.” *Pesti Hírlap* 1903. május 4. 25. évf. 121. sz. 7.

⁵⁷ „Lónyay Elemérék Alcsúthon.” *Hazánk* 1903. június 4. 10. évf. 130. sz. 7.

⁵⁸ „Gróf Lónyay és az udvari intrika.” *Pesti Napló* 1903. január 19. 54. évf. 19. sz. 3.

⁵⁹ „Lónyay grófné a királynál.” *Alkotmány* 1905. december 23. 10. évf. 308. sz. 6.

⁶⁰ „A király Lónyay grófnénál.” *Budapesti Hírlap* 1908. december 11. 28. évf. 296. sz. 7.

⁶¹ „Gróf Lónyay nem lesz nagykövet.” *Pécsi Közlöny* 1910. november 4. 17. évf. 253. sz. 5.

ború alatt, az oda beszállásolt német SS alakulatok sem tudták őket rávenni, hogy távozzanak. Végül a Vöröshadsereg megérkezését követően Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapátnak a közbelépésre az idős hercegi párt sikerült Pannonhalmára átköltöztetni. A bencés főapátság ekkor a Nemzetközi Vöröskereszt védelme alatt állott. Életük utolsó hónapjait itt töltötte a hercegi pár és itt is temették el őket.⁶²

Az oroszvári kastély (PFL)

Az oroszvári kastélyban számos vendéget fogadtak, így fordult meg többek között 1911 novemberében a trónörökös, Ferenc Ferdinánd főherceg és felesége Lónyay Eleméréknél.⁶³ Stefánia hercegnő és férje 1912-ben viszonzták a látogatást.⁶⁴ Ferenc Ferdinánd főherceg külön rokonszenvet érzett Lónyay Elemér és párja iránt, mert a rangon aluli házasságkötésük, saját döntését is erősítette.⁶⁵ A Habsburg trónörökös és felesége 1912 novemberében is ellátogatott Oroszvárra, ahol az egy évvel korábbihoz hasonló nagy vadászatot rendeztek.⁶⁶ 1913-ban Lónyayék tettek ismét látogatást trónörökös párnál.⁶⁷ A találkozások azonban az 1914-es szarajevói merénylettel kényszerűen megszakadtak. Lónyay Eleméréket megrázta a trónörö-

⁶² Anton Klipp: „Maierling és Oroszvár.” *Honismeret* 36. évf. (2008) 3. sz. 68–70.

⁶³ „A trónörökös gróf Lónyayéknál.” *Pesti Hírlap* 1911. november 21. 33. évf. 276. sz. 35.

⁶⁴ „Lónyay grófék a trónörökösnél” *Pesti Napló* 1912. június 13. 63. évf. 139. sz. 9.

⁶⁵ Mint ismeretes Ferenc Ferdinánd főherceg, az Osztrák–Magyar Monarchia trónörököse, Chotek Zsófia cseh grófnővel házasodott össze szintén 1900-ban. Ez nagy felháborodást szült az udvarban. Végül az esküvő napján a császár a menyasszonyt főnemes hercegnő (Fürstin von Hohenberg) rangra emelte, ez alacsonyabb rang volt az uralkodó család tagjainak hercegnő (Herzogin) címénél. A császár kikötötte, hogy a születendő gyermekeknek a von Hohenberg családnevet kell viselniük.

⁶⁶ „A trónörökösgróf Lónyayéknál.” *Pesti Napló* 1912. november 21. 63. évf. 275. sz. 12.

⁶⁷ „Gróf Lónyayék a trónörökösgrófnél.” *Pesti Hírlap* 1913. június 21. 35. évf. 146. sz. 13.

köspár halálhíre. A temetésre külön koszorút helyeztek el saját nevükkel ellátva.⁶⁸ Külön gyászmisét mondatk az oroszári kastélyban az elhunyt trónörökösért és feleségéért.⁶⁹ A leszármazottakkal azonban továbbra is kapcsolatban maradtak. Így 1936. május 25-én Stefánia főhercegnő és férje részt vett Ferenc Ferdinánd egykori trónörökös második fia, Hohenberg Ernő herceg esküvőjén Bécsben. Az ifjú párhoz több oldalról is rokoni szálak fűzték Lónyayt és feleségét. A menyasszony ugyanis Lónyay-leszármazott volt, Maria-Theresia Wood. Az esküvőn szintén megjelent IV. Károly utolsó magyar uralkodó legidősebb lánya, Adelheid főhercegnő és a Habsburg-ház több más ágához tartozó tagja is.⁷⁰

Az I. világháború kirobbanását követően kastélyaikban Lónyay Elemér és Stefánia főhercegnő, így Oroszáron is, katonai kórházat és árvaházat rendeztek be. 1915-ben ennek meglátogatására Ferenc József császár és király vejét, Habsburg-Toscanai Ferenc Szalvador főherceget, a Nemzetközi Vöröskereszt Osztrák–Magyar Monarchiabeli fővédnökét küldte. A látogatásra az apropót az adta, hogy a Lónyay házaspár mentőkocsit ajándékozott a szervezetnek.⁷¹

Az uralkodóházzal fennálló bensőséges kapcsolat miatt nem meglepő, hogy 1916 novemberében Lónyayék jelen voltak Ferenc József temetésén. Egy hónappal később december 30-án a budai várban tartott koronázáson szintén ott voltak, ráadásul a főhercegekkel egy csoportban.⁷² Lónyay Elemért a főrendi ház beválasztotta koronázási ajándékot átadó küldöttségbe is.⁷³

Az új császár és király, IV. Károly elfogadta a magyar a királykörűli miniszter felterjesztését és hercegi rangot adományozott Lónyay Elemérnek. Ennek elérésre az érdekelt 1917-ben összesen 1720 koronát küldött Bécsbe a felmerülő költségekre. A sajtóban februárban meg is jelent,⁷⁴ hogy a király jóváhagyta az előterjesztést, de a valódi oklevélre sokat kellett várni. Lónyay Elemér hercegi címe esetében az egyes mozzanatok jól nyomon követhetők a minisztériumi iratokban. IV. Károly 1917. január 28-án adta ki legfelsőbb elhatározását, a kifogástalannak talált címertervre április 9-én került rá a belügyminiszteri jóváhagyás, a postai pecsét szerint május 12-én érkezett meg Bécsbe a diplomáért fizetett összeg, július 4-én pedig már arról értesítették Lónyayt, hogy oklevelének kiállítása folyamatban van, elkészülte az ősz folyamán várható. Ezt a határidőt azonban – úgy tűnik – nem tudták tartani, mert még 1918. február 5-én is azzal bíztatták az egyre türelmetlenebb herceget, hogy az uralkodó már aláírta a diplomát és napokon belül átvehető lesz.⁷⁵ Lónyay Elemér tehát több mint egy évet várhatott az oklevélre, de a hercegi címnek az el-

⁶⁸ „A trónörökös pár a ravatalon.” *Alkotmány* 1914. július 4. 19. évf. 156. sz. 4.

⁶⁹ „Az oroszári kastély kápolnájában.” *Budapesti Hírlap* 1914. július 4. 34. évf. 158. sz. 7.

⁷⁰ „Ma volt Ferenc Ferdinánd fiának fényes esküvője Bécsben.” *Magyarország* 1936. május 25. 43. évf. 120. sz. 4.

⁷¹ „A társadalom és háború.” *Magyarország* 1915. december 12. 35. évf. 345. sz. 15.

⁷² „A Szent György téren.” *Magyarország* 1916. december 31. 36. évf. 363. sz. 12.

⁷³ *Főrendiházi irományok, 1910–1918*. XXIII. kötet, Bp. 1917. 1421. sz. IX., 297.

⁷⁴ Például: „Lónyay Elemér herceg.” *Magyarország*, 1917. február 10. 37. évf. 41. sz. 8.

⁷⁵ Ballabás Dániel: „Főnemesi rangemlések Magyarországon a dualizmus korában.” *Századok* 145. évf. (2011) 5. sz., 1229–1230.

nyerése is jól mutatta az udvarhoz való hűségét és az uralkodó család körében való elismertségét is. Ezt húzta alá az a tény is, hogy az uralkodó 1917. november 12-én, a hadszíntéren kelt legfelső elhatározásával herceg Lónyay Elemérnek, a magyar országgyűlés főrendiháza örökös jogon való tagjának, a belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta.⁷⁶ 1917. február 14-én magánkihallgatáson alig féltucat magasrangú személyiség, miniszter és püspök mellett különleges kegyként Lónyay Elemér herceg is találkozhatott az uralkodóval.⁷⁷ 1918. január 16-án az uralkodó a katonai egészségügy körül a háborúban szerzett kiváló érdemei elismeréséül az Vörös Kereszt I. osztályú díszjelvényt adományozta neki.⁷⁸

Az I. világháború utáni zavaros időkben meghurcoltatás érte Lónyay Elemért és feleségét is, de 1920-tól visszaszerezték korábbi társadalmi státuszukat. A trónról letaszított Habsburg uralkodócsaláddal is tartották a kapcsolatot. Így például 1921-ben IV. Károly, a magyar trónra történő visszatérési kísérletei után „Zur Entthronung Königs Karl” címmel írt Stefánia főhercegné cikket, amely ugyan nem jelent meg, de amelyben lényegében a magyar kormány és a nemzetközi szereplők Habsburg-ellenességét és álságos magatartását kritizálta. Egy 1927-ben készült interjúban Lónyay Elemér kifejtette, hogy az uralkodó visszatérési kísérlete sikeres lehetett volna. Itt az is kiderült, hogy Bécsben még a háború vége előtt találkoztak az akkor még gyermek trónörökössel, Ottóval, akit azonnal szívébe zártak. Zita egykori császár- és királynét pedig különösen nagyra tartották, egyenesen „szentnek” titulálták.⁷⁹

1922-ben IV. Károly váratlan halála után a Lónyay házaspár személyes levélben kérte a pápa közbenjárását Ottó királyi hercegért és családjáért.⁸⁰ Később többször személyesen is találkoztak Zita királynéval és gyermekeivel. Miután 1929-ben a család Belgiumba költözött, még élénkebb lett a kapcsolat. A hercegi pár, így például 1930-ban látogatást tett Steenokkerzeelben, ahol a trónörökös és családja lakott ekkor. Habsburg Ottó 18 éves születésnapjára, azaz nagykorúvá válásakor külön ajándékot, ezüst mandzsetta gombokat küldött a Lónyay házaspár.⁸¹ Az akkor még ifjú trónörökös külön levélben köszönte meg a rá gondolást és az érte mondott imádságot.⁸² Lónyay Elemér Habsburg Ottó születésnapjára később is rendszeresen küldött ajándékot. Így például 1931-ben lovagló ostort kapott a koronaherceg tőle.⁸³ Zita egykori királyné és Stefánia főhercegnő között évente több levélváltás is történt, ahol mindig külön köszöntötte Lónyay Elemért is. IV. Károly özvegye

⁷⁶ *Budapesti Közlöny* 1917. november 25. 51. évf. 273. sz. címlapon.

⁷⁷ „Kihallgatás a királynál.” *Budapesti Hírlap*, 1917. február 14. 37. évf. 45. sz. 9.

⁷⁸ *Budapesti Közlöny* 1918. február 5. 52. évf. 29. sz. 4.

⁷⁹ Megyery Ella: „Római beszélgetés Stefánia főhercegasszonnyal és Lónyay Elemér herceggel.” *Magyarság* 1927. március 20. 8. évf. 65. sz. 7.

⁸⁰ Somorjai Ádám (szerk.): *Lorenzo Schioppa első magyarországi nuncius politikai jelentéseiből, 1920–1925*. Budapest, METEM, 2020. 122.

⁸¹ Pannonhalmi Főapátsági Levéltár, (PFL), Lónyay Elemér és Stefánia hercegnő hagyatéka, IV. 1. 9. láda, Zita királyné levele, Steenokkerzeel, 1930. december 30.

⁸² PFL, IV. 1. 9. láda, Habsburg Ottó levele, Steenokkerzeel, 1930. december 13.

⁸³ Uo., Steenokkerzeel, 1931. november 13.

rendszeresen hírt adott gyermekeiről is. Ottó királyi hercegről külön név szerint is mindig szót ejtett a leveleiben. Lónyay Elemér és felesége tehát állandó kapcsolatot tartott fenn IV. Károly árván maradt családjával. Különösen a kezdeti időszakban anyagilag is segítették őket, később rendszeresen ajándékot küldtek nekik. 1922-ben részt vettek Apponyi Albert felesége által az egykori uralkodó család megsegítésére indított gyűjtési akcióban.⁸⁴ Lónyay Elemér Habsburgokkal fennálló szoros kapcsolatát jól mutatja, hogy a tagja volt a két háború közötti időszakban az Aranygyapjas rendnek is. Ennek a nagymúltú és nagypresztízsű szervezetnek összesen csupán 7 további magyar tagja volt ebben az időszakban, köztük például Hunyady József és Apponyi Albert grófok.⁸⁵

Lónyay Elemér és felesége nem csak IV. Károly családjával, hanem a nádori, avagy az ún. Habsburg-Tescheni ággal is kiváló viszonyt ápolt, annak ellenére, hogy az 1920-as évek elején József nádor unokája, Albert főherceg kacérkodott a gondolattal, hogy megkaparintja a trónt. Később azonban egyértelművé tette, hogy nem vonja kétségbe Ottó királyi herceg trónörökösi jogát.

A Habsburg-Tescheni ág tagjaival való találkozásra számos alkalom nyílt. Így például Lónyay Elemér feleségével, ha tehették részt vettek a katolikus nagygyűlésen, ahol nem egyszer a család valamelyik tagja elnökölt. Ez a két háború közötti időszakban általában a pesti Vigadóban zajlott, így például 1923 októberében is, amikor a jelentős személyiségeket egybegyűjtő találkozón Albert főherceg vezetése mellett zajlott a tanácskozás, melyen Lónyay Elemér és felesége is megjelent.⁸⁶ A hercegi pár jó viszonyát a Habsburgok nádori ágával az is magyarázza, hogy Stefánia főhercegnő édesanyja révén unokatestvére volt Habsburg-Tescheni Frigyes főhercegnek, Albert főherceg apjának. Így nem véletlen, hogy számos eseményen közösen vettek részt. Így többek között a Lónyay házaspár is megjelent, a IV. Károly király árván maradt családját Spanyolországba befogadó XIII. Alfonz spanyol király 25 éves uralkodói jubileuma alkalmával, Budapesten a terézvárosi plébániatemplomban tartott hálaadó szentmisén, ahol rajtuk kívül ott volt Albert királyi főherceg, Izabella, Augusztina királyi hercegasszonyok, Gabriella és Zsófia királyi hercegnők, továbbá a lequettoi udvar képviselőjében gróf Cziráky József.⁸⁷

1928. október 13-án Habsburg-Tescheni Frigyes főherceg és felsége Isabella von Croy Dülmen aranylakodalmán a Lónyay házaspár is megjelent Magyaróváron.⁸⁸ Ötvenévvvel korábban a brüsszeli Chateau de l'Hermitage-ban házasodtak össze. Izabella főhercegnő édesanyja belga hercegnőnek Nathalie de Ligne-nek volt a leánya. Nem véletlen, hogy a Habsburg-Tescheni ággal, az egyes magyar legitimista

⁸⁴ PFL. IV. 1. 10. láda, Apponyi Albert levele, Budapest, 1922. április 11.

⁸⁵ „Az Aranygyapjas Rend május 30-án káptalani ülést tartott.” *Újság* 1930. június 3. 6. évf. 124. sz. 1.

⁸⁶ „A kereszt a fényben..., A XV. katolikus nagygyűlés első második napja.” *Új Nemzedék* 1923. október 9., 5. évf. 227. sz. 2.

⁸⁷ „A spanyol király negyed százados uralkodói jubileuma Budapesten.” *8 Órai Újság* 1927. május 18. 13. évf. 112. sz. 7.

⁸⁸ „Frigyes kir. herceg és Izabella kir. hercegasszony hétfőn ülték meg az aranylakodalmukat.” *Mohácsi Hírlap* 1928. október 14, 18. évf. 42. sz. 1.

körökben népszerű Albert főherceg szüleivel, különösen is jó viszonyt ápolt Stefánia főhercegnő és férje Lónyay Elemér. Számos eseményen, rendezvényen jelentek meg együtt. Így például 1930-ban részt vettek a Szent Imre szobor avatásán Budapesten.⁸⁹ Habsburg-Tescheni Frigyes főherceggel és feleségével a jó kapcsolatot tovább erősítette az a tény, hogy egymáshoz közel laktak, hiszen az Oroszvári kastélytól nem messze található Magyaróvár. Teljesen természetes volt tehát, hogy 1931 szeptemberében a Lónyay házaspár a családdal együtt foglalt helyet a budavári Nagyboldogasszony templomban az elhunyt Izabella főhercegnő gyászmiséjén.⁹⁰ 1934. július 5-én szintén közösen vettek részt a Habsburg-Tescheni ág tagjaival egy mariazelli zarándoklaton.⁹¹ Szinte magától értetődő, hogy 1937. január 5-én a Lónyay házaspár jelen volt Habsburg-Tescheni Frigyes főherceg, az Osztrák–Magyar Monarchia hadseregének egykori parancsnoka magyaróvári temetésén is.⁹²

Lónyay Elmért felesége első házasságából született lányának családján keresztül a Habsburg családhoz kapcsolta. Így például 1933-ban Brüsszelben, Ferenc József császár dédunokája, Stefánia unokájának esküvőjére került sor, ahol természetesen Lónyay Elemér és a nagymama is megjelent. Windischgrätz Stefánia a sajtó szerint Zita királyné közbejárására került be a belgiumi királyi udvarba, de valószínűleg Lónyay Elemér feleségének is jelentős szerepe volt ebben. A férj egyébként Pierre Alcantara de Querreus belga gróf volt.⁹³

Lónyay Elemér Habsburgokkal való jó kapcsolatát mutatja az is, hogy szélhámosok rá hivatkozva próbáltak pikáns történeteket megjelentetni az 1916-ban elhunyt egykori császárról. 1933-ban Párizsban a Payot kiadónál megjelent egy kötet Ferenc József egykori császárról, amiben a szerző, Karl Tschuppik többek között azt állította, hogy Lónyay Elemér 1896 és 1899 között írt naplójára támaszkodva írta meg Schratt Katalin színésznő és az egykori uralkodó kapcsolatának történetét. Ezt a herceg felháborodottan cáfolta aláhúzva, hogy a megadott időszakban, mint diplomata külföldön teljesített szolgálatot, így a bécsi udvarban meg sem fordult.⁹⁴

Összegzés

Az ősi Lónyay család kapcsán leginkább az északkelet-magyarországi vármegyék és a hozzájuk kapcsolódó erős nemzetudatot ápoló, nemegyszer református

⁸⁹ „Magyarország kormányzója s a pápai legátus jelenlétében felavatták Szent Imre királyfi szobrát.” *Debreceni Újság* 1930. augusztus 19. 34. évf. 185. sz. 3.

⁹⁰ „A koronázó Mátyás templomban ravatalozták fel Izabella királyi hercegasszonyt.” *Újság* 1931. szeptember 8. 7. évf. 203. sz. 2.

⁹¹ „Serédi Jusztinián hercegprímás csütörtökön meglátogatja Dollfuss kancellárt.” *Nemzeti Újság*, 1934. július 4. 16. évf. 148. sz. 10.

⁹² „Fejedelmi pompával kísérték utolsó útjára Frigyes főherceget.” *Pesti Napló* 1937. január 6. 88. évf. 4. sz. 11.

⁹³ „Ferenc József dédunokájának esküvője.” *Magyarország* 1933. július 22. 40. évf. 164. sz.

⁹⁴ „Lónyay Elemér zagvaságnak bélyegzi a Ferenc József és Schratt Katalin könyvet.” *Magyarország* 1933. november 12. 40. évf. 257. sz. 15. A szóban forgó munka: Karl Tschuppik: *François-Joseph et Madame Schratt. D'après les carnets du Comte Lonyay, Chambellan de S. M. François-Joseph*. Paris, 1933.

famíliák jutnak eszünkbe. Aligha gondolunk arra, hogy a Sárospatak közelében található bodrogolaszi kastély legutolsó urának életútja szorosan kapcsolódik a Habsburgokhoz. A korabeli sajtócikkek és a Pannonhalmi Főapátság Levéltárában őrzött iratok, a teljesség igénye nélkül történt tanulmányozásával, jól rekonstruálható, hogy Lónyay Elemér milyen szerteágazó szállakkal kötődött az uralkodóházhoz. Stefánia főhercegnővel 1900-ban kötött házassága ezeket a kapcsolatokat felerősítette, megsokszorozta.

A 160 éve, 1863-ban született Lónyay Elemér a kiegyezés szellemiségében nevelkedett, és mint az Osztrák–Magyar Monarchia diplomatája lojalitással és egyfajta szimpátiával fordult az uralkodóház felé. Testvéreivel és azok leszármazottjaival együtt vagyonuk, és házasságaik révén közel kerültek a Habsburgokhoz. Lónyay Elemér miután elvette feleségül a korszak leggazdagabb uralkodójának, II. Lipót belga királynak a lányát, aki nem mellesleg az Osztrák–Magyar Monarchia öngyilkossá lett trónörökösének a felesége volt, lépésről lépésre nem csak lojális főúr, hanem egyszerre Habsburg rokon, sőt megkockáztathatjuk: családtag is lett. A magyar királyokkal, és trónörökösökkel, Ferenc Józseffel, Ferenc Ferdinánddal, IV. Károlylyal és Ottó királyi herceggel is rendszeres kapcsolatban állt, de az ősi uralkodóház más ágainak tagjaival is. Lónyay Elemér ugyanakkor nem veszítette el magyarságát, sőt kihasználva különleges helyzetét, nem egyszer szószólója is volt hazája ügyeinek. Mindemellett ez az egyedi státusz lehetőséget adott a számára, hogy bizonyos fókig felülhelyezkedjen a magyarországi elit köreinek belharcaiban. Befolyásos magyar arisztokrataként kiváló kapcsolatot ápolt a legitimistákkal, de tisztelettel volt a Habsburgokkal szemben kevés szimpátiát mutató személyeségek iránt is.

Hosszú életpályája 83 éves korában, 1946. július 29-én Pannonhalmán zárult le. Itt is temették el az altemplomba feleségével együtt. 2011 óta azonban Lónyay Elemér és Stefánia főhercegnő sírja mellett található Habsburg Ottó szíve is, amely tény örökre aláhúzza a magyar főúr és az uralkodócsalád szoros kapcsolatát.